

Nr 2.

Av herr **Clason**, om höjning av det å riksarkivets ordinarie stat uppförda anslaget till amanuenser m. m.

I statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 5, har Kungl. Maj:t upptagit en av riksarkivarien gjord framställning om höjning av riksarkivets anslag till amanuenser. Beträffande den allmänna motiveringen för anslagsförhöjningen kan hänvisas till den kungl. propositionen, i vilken statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i anslutning till riksarkivariens framställning betonar, att de hittills vid riksarkivet förekommande amanuensarvodena varit osedvanligt låga i all synnerhet vid en jämförelse med vad som i ersättning utgår till motsvarande befattningshavare vid liknande institutioner, till exempel kungl. biblioteket och vitterhetsakademien, och att därför en förhöjning är behövlig.

Departementschefen har ock anslutit sig till riksarkivariens förslag i fråga om antalet av de arvoden denne lagt till grund för sin anslagsberäkning. Ifrågavarande förslag utgår från ett antal av sex amanuenser med fast arvode och viss daglig tjänstgöringsskyldighet för den löpande tjänstgöringen och därjämte en med särskilt uppdrag vid medeltidsavdelningen. I fråga om detta antal kan förtjäna framhållas, att riksarkivet alltsedan 1910 och tills in under 1917 kunde arbeta med sex dylika amanuenser med fast arvode och viss daglig tjänstgöringsskyldighet. Att därefter antalet sådana arvodister under 1918 nedgått till fem, har, såsom i den kungl. propositionen framhållits, berott på dugande krafterns avgång till enskild verksamhet, vilket den nu äskade arvodesförhöjningen just skulle hava till ändamål att motverka. Tydligt är också, att riksarkivet med alltjämt vidgade samlingar och verksamhetsområde nu för den löpande tjänstgöringen icke kräver mindre antal amanuenser än under perioden 1910—1916. Nyttillkommen arvodistplats är enligt förslaget endast den för medeltidssamlingen avsedda. Dess behövlighet, för så vitt icke synnerligen betydelsefulla beståndsdelar av denna samling skola gå mot förstöring, torde i propositionen vara tillräckligt ådagalagd.

Däremot har den kungl. propositionen föreslagit vissa modifikationer i de av riksarkivarien förordade arvodesbeloppen. Riksarkivarien har för de sex amanuenserna för den löpande tjänstgöringen föreslagit såsom »genomsnittsbelopp» 2,400 kronor och för medeltidsamanuensen 2,000 kronor. Den kungl. propositionen har minskat dem till respektive 2,000 och 1,600 kronor.

Mot denna nedsättning ber jag att få göra vissa synpunkter gällande. I fråga om densamma, vad angår de sex amanuenserna, framhåller departementschefen att tjänstgöringstidens längd i regel synes belöpa sig till 3 à 4 timmar om dagen, och att, därest denna tjänstgöringstid bibehålles, högre belopp än 2,000 kronor näppeligen torde böra ifrågakomma. Häremot är följande att invända. Under hela tiden 1910—början av 1917 hade en av riksarkivets arvodister en daglig tjänstgöringstid av 5 timmar; och den omständigheten, att vid hans befordran till ordinarie tjänsteman 1917 icke en liknande tjänstgöringstid kunde påläggas någon av de dåvarande amanuenserna, utesluter icke önskvärdheten för riksarkivet att, så snart det blir möjligt, kunna försäkra sig om sådant arbetsutbyte av någon sin amanuens. Det skulle tvärtom vara synnerligen gagneligt, ju större utsikter härtill yppades. Funnes medel, skulle det redan nu kunna ske. Men den samlade arvodessumman måste då vara så hög, att den medger ett för en så långt utsträckt tjänstgöring tillräckligt ersättningsbelopp, utan att därigenom något eller några av de övriga arvoden bli alltför små.

Den kungl. propositionen har betonat rimligheten av att arvodesbeloppen i riksarkivet jämföras med vad motsvarande befattningshavare erhålla vid liknande institutioner, exempelvis kungl. biblioteket och vitterhetsakademien. En dylik jämförelse torde visa, att de av riksarkivarien föreslagna beloppen icke äro för höga.

Vad kungl. biblioteket angår, framgår av den kungl. propositionen (sid. 31), att riksbibliotekarien för detta föreslagit 2 amanuensarvoden (med 5 timmars daglig tjänstgöring) à 3,000 kronor, 2 (med 4 timmar) à 2,400 kronor och 2 (med likaledes 4 timmar) à 2,000 kronor. Den kungl. propositionen har godtagit dessa arvodesbelopp och betecknat de förutvarande (1,200 à 2,000 kronor) såsom »otillbörligt låga» samt framhållit huru rekryteringsmöjligheterna måste ytterligt försvåras, därest amanuensarvodena bibehållas vid nuvarande belopp, medan läroverkslärarnes avlöningsförhållanden nu så avsevärt förbättrats. Lägsta arvode vid kungl. biblioteket blir alltså 2,000 kronor, och det kan under sådana förhållanden icke vara lämpligt att reglera riksarkivets arvodesförhållanden så, att riksarkivet *antingen* berövades möjligheten att kunna uttaga

relativt lång tjänstgöringstid eller nödgades sätta sina begynnelsearvoden lägre än kungl. bibliotekets. Då riksarkivarien nu för riksarkivet föreslagit 6 arvodesbelopp å *i genomsnitt* 2,400 kronor eller sammanlagt 14,400 kronor, har han i allt fall stannat något under kungl. bibliotekets, vilka sammanlagt uppgå till 14,800 kronor. Att åter en genomsnittsberäkning valts beror, såsom i riksarkivariens framställning framhålles, på att arvodena lämpligen böra avpassas efter tjänsteålder och tjänstgöringstid m. m., vilka förhållanden kunna variera olika år. Samma tjänstgöringstid kan alltså, likasom även sker i kungl. biblioteket, komma att ersättas med olika arvoden; och det kan i vissa fall vara gagneligt att även för kortare tid än den normala förvärva en kraft, som eljest ej skulle stå att erhålla. Bland riksarkivets nuvarande arvodister har en emellertid varit amanuens i dess tjänst i tolv år och en annan i åtta, vadan de måste anses innehava tillräcklig tjänsteålder för arvode utöver minimigrad.

Arvodesförhållandena vid vitterhetsakademien framgå av den kungl. propositionen sid. 178. ff. Kungl. Maj:t föreslår där för manliga amanuenser ett arvode å 3,600 kronor och 2 å 2,600 kronor, för en bibliotekarie 3,000 kronor, för en kvinnlig amanuens vid myntkabinettet 2,600 kronor och för två kvinnliga amanuenser vid statens historiska museum sammanlagt 4,500 kronor. Samtliga dessa arvoden uppgå alltså till åtskilligt över 2,000 kronor. I propositionen meddelas jämväl, att amanuenser vid nationalmusei konstavdelning åtnjuta *med varannandagstjänstgöring* ett arvode av 2,400 kronor.

Amanuensarvodena vid med riksarkivet jämförbara institutioner skola sålunda enligt den kungl. propositionen i vissa fall kunna stiga väsentligt högre än riksarkivets. Tjänstgöringstiden är vid dessa institutioner visserligen i några fall längre än den för riksarkivet för närvarande tillämpade, men sättas riksarkivarvodenas slutsumma ej högre än som föreslagits i den kungl. propositionen, blir riksarkivet urständsat att, såsom eljest vore önskligt, utsträcka tjänstgöringen. I fråga om rekryteringsmöjligheter bleve riksarkivet väsentligt ogynnsammare ställt. En aspirant frågar nämligen ej blott efter begynnelsearvode, utan ock efter dess möjlighet att växa.

Då i den kungl. propositionen framhålles, att amanuenserna i riksarkivet skulle bliva delaktiga av den tillfälliga löneförbättring, som ställts i utsikt för extra tjänsteinnehavare i allmänhet, bör erinras, att samma förutsättning även är uttalad beträffande amanuenserna vid det kungl. biblioteket (sid. 32). Ifrågavarande löneförbättring kan således ej vara något skäl att ej även i övrigt likställa nu nämnda befattningshavare.

Skulle man utsträcka jämförelsen till i den kungl. propositionen berörda assistenter (d. v. s. förutvarande amanuenser) vid naturhistoriska riksmuseet, visar sig ännu tydligare behovet av att ej sätta nu ifrågavarande arvodesanslag för lågt. Det bör härvid jämväl erinras att riksarkivets samlingar i oersättlighet och betydelse för det allmänna icke äro några andra samlingar i riket underlägsna, och att alltså vikten av god rekrytering för deras vård icke får underskattas. Den verksamhet, som påkallas av amanuenserna — att arbeta sig in i växlande tidens och förvaltningsgrenars förhållanden för att i enlighet därmed kunna ordna arkivsamlingar och med upplysningar tillhandagå de forskande — kräver vetenskaplig utbildning och även i övrigt väl kvalificerade krafter.

Vad till sist angår den vid riksarkivet för medeltidsavdelningen föreslagna amanuensen, har den kungl. propositionen för honom föreslagit ett arvode av 1,600 kronor mot av riksarkivariens förordade 2,000 kronor. Riksarkivariens förslag grundade sig därpå, att då begynnelsearvodena i riksarkivet — likasom i kungl. biblioteket — ansågs böra vara i regel 2,000 kronor, icke något skäl syntes föreligga, varför icke nu ifrågavarande amanuens skulle tillerkännas ett dylikt arvode. Det lider nämligen icke något tvivel, att hans närmaste arbetsuppgift — medeltidssigillen — är av sådan omfattning och tillika i sådant behov av skyndsamt omhändertagande, att den påkallar fullt ut den dagliga tjänstgöringstid, som av en med detta belopp avlönad arvodist kan skäligen utkrävas. Uppgiften skulle emellertid icke vara inskränkt enbart till sigillen, utan även omfatta andra arbeten inom medeltidsavdelningen. Den ifrågavarande amanuensen har sedan 1912 gjort tjänst i riksarkivet, men hittills utan fast arvode och mot en mycket ringa ersättning, men har under tiden alltmer utbildat sig på området. Även detta talar för att det arvode, som nu är ifråga, icke sättes lägre än övriga begynnelsearvoden.

På grund av vad sålunda anförts och med hänvisning i övrigt till riksarkivariens i den kungl. propositionen omnämnda skrivelse av den 9 december 1918 får jag föreslå,

att riksdagen ville höja det å riksarkivets ordinarie stat uppförda anslaget till amanuenser, vikariatsersättning, renskrivning och flitpenningar, nu 11,750 kronor, med 8,650 kronor till 20,400 kronor.

Stockholm den 15 januari 1919.

Sam. Clason.